

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

№2
2026

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026 -yil, 2-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008-yil 31-dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017 y., 239/5-sonli qarori bilan e’tirof etilgan

Tahririyat a’zolari:

Mas’ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardayev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardayeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
H.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay’ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay’ati raisi o‘rinbosari:

O.M.Pardayev – SamISI prorektori, iqtisod fanlari doktori,
professor

Tahrir hay’ati a’zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

D.H.Aslanova – iqtisod fanlari nomzodi, professor

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

H.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

Sevinch Shomurot qizi Arziyeva Gilam ishlab chiqarish korxonalarida iste'molchilar xulq-atvorini o'rganish va marketing qarorlarida qo'llash	147
Xilola Nematovna Ochilova, Mirzohid Azamat o'g'li Iskandarov Boshqaruvda menejment tamoyillarining o'rni, ahamiyati va zaruriyati	151
Nigina Marupovna Usmanova Xizmat ko'rsatish sohasining mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy hayotida tutgan o'rni hamda holat tahlili	155
INNOVATSIYA VA RAQAMLI IQTISODIYOT	
Xayrulla Qilichovich Qarshiboyev Iqtisodiy jarayonlarni modellashtirishda chiziqli regressiya modelidan foydalanish	162
Malika Axmad qizi Qurbonova Hududiy boshqaruvda raqamli iqtisodiyot samaradorligini ekonometrik baholash	166
Nargiz Toxirovna Sattarova Mintaqaviy tadbirkorlik subyektlarini raqamli ekotizimga integratsiyalash orqali hududiy raqobatbardoshlikni ta'minlash	169
Gullola Mirkamolovna Toxirova Savdo korxonalarida innovatsion rivojlanish va barqaror iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik	172
Sanjar Safarovich Bazarov Iqlimga moslashuvchan asalarichilikni rivojlantirishda raqamli monitoring tizimlarini baholash	175
MOLIYA, PUL MUOMALASI VA KREDIT	
Shavkat Sobirovich Oltayev Milliy iqtisodiyot taraqqiyotida eksport faoliyatining ahamiyati	180
Nargiza Muzafarovna Babaeva Mikromoliyaviy tashkilotlarning kichik biznesni qo'llab-quvvatlashdagi roli	183
BUXGALTERIYA HISOB, IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT	
Тўлқин Исматулла ўғли Яхёев Қурилиш хизматлари кўрсатувчи корхоналарда 5-сон МХХС стандарти асосида активлар ҳисобини юритиш	191
Jahongir Bakhodirovich Ergashev Savdo korxonalari iqtisodiy samaradorligini moliyaviy ko'rsatkichlar asosida tahlil qilish	194
Давлат Комилов Уразов Актуальные вопросы трактовки, классификации и оценки качества аудиторских услуг	198
Asror Maxmanazar o'g'li Yusupov Qo'shma korxonalarda aktivlarni xalqaro standartlar asosida tashkil etishning o'ziga xos jihatlari	205
Alisher Bobaqulovich Ravshanov Chorvachilik xo'jaliklarida qoramollarni hisobga olish muammolari	210
Nilufar Abdaxatovna Abdukadirova Umumiy ovqatlanish korxonalari faoliyati samaradorligini kompleks iqtisodiy tahlil qilish va baholashning zamonaviy yondashuvlari	215
TA'LIM, KADRLAR TAYYORLASH VA PEDAGOGIKA	
Farrux Shadiyorovich Shanazarov Ta'lim va ijtimoiy xizmatlarning inson kapitalini shakllantirishdagi o'rni	218
Зулфия Самиевна Ганиева, Лазиз Абдирашидович Наврузов Социально-когнитивные механизмы формирования математических компетенций: синтез идей Л.С. Выготского и принципов RIE	223
E'TIBORGA MOLIK MASALALAR	
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев Жамоада яхши етакчининг борлиги – жамоанинг бахти	227

Malika Axmad qizi Qurbonova – Qarshi davlat universiteti dotsenti v.b., PhD

HUDUDIY BOSHQARUVDA RAQAMLI IQTISODIYOT SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH

Annotatsiya. Ushbu maqolada hududiy boshqaruv tizimlarida raqamli iqtisodiyot texnologiyalarini joriy etish samaradorligi ekonometrik yondashuv asosida baholandi. Qashqadaryo viloyati tumanlari misolida raqamli infratuzilma, elektron hukumat va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanish darajasi tahlil qilinib, ularning boshqaruv samaradorligi hamda hududiy rivojlanishga ta'siri aniqlandi. Tadqiqot natijalari asosida hududiy boshqaruvni raqamlashtirishni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, hududiy boshqaruv, ekonometrik baholash, raqamli transformatsiya, integratsiya, elektron hukumat, boshqaruv samaradorligi.

Kirish. Hududiy boshqaruv tizimlarida raqamli iqtisodiyot texnologiyalarini joriy etish zamonaviy boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Raqamli transformatsiya jarayonlari boshqaruv tizimlarini takomillashtirib, resurslardan samarali foydalanish hamda tezkor va asoslangan qarorlar qabul qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu sababli hududiy darajada raqamli texnologiyalarni integratsiyalash va ularning natijadorligini baholash dolzarb ilmiy yo'nalish sifatida qaraladi. O'tkazilgan tahlillar Qashqadaryo viloyati tumanlari kesimida raqamli infratuzilmaning rivojlanish darajasi bir xil emasligini ko'rsatdi. Markaziy hududlarda internet qamrovi va axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi yuqori bo'lsa, chekka hududlarda bu ko'rsatkichlar pastligi kuzatiladi. Natijada hududlar o'rtasida boshqaruv samaradorligi bo'yicha farqlar yuzaga kelmoqda.

Elektron hukumat xizmatlarining rivojlanishi boshqaruv jarayonlarini soddalashtirish, xizmatlar sifatini oshirish va byurokratik to'siqlarni kamaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, raqamli platformalar iqtisodiy faollikni oshirib, ayniqsa xizmatlar sohasida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ekonometrik baholash natijalari raqamli infratuzilma, IT investitsiyalar va elektron xizmatlar ulushi boshqaruv samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Raqamlashtirish darajasi ortgan sari boshqaruv qarorlarining tezligi va aniqligi oshib boradi. Bunda inson kapitali, xususan raqamli savodxonlik darajasi ham muhim determinant sifatida namoyon bo'ladi.

Tahlillar natijasida raqamli transformatsiya iqtisodiyot tarmoqlariga turlicha ta'sir ko'rsatishi aniqlandi: qishloq xo'jaligida samaradorlik oshmoqda, sanoatda xarajatlar qisqarmoqda, xizmatlar sohasida esa elektron tijorat rivojlanmoqda. Shu bilan birga, hududlar o'rtasida raqamli rivojlanishning notekisligi, malakali kadrlar yetishmasligi hamda raqamli savodxonlik darajasining pastligi asosiy muammolar sifatida saqlanib qolmoqda. Ushbu omillar raqamli texnologiyalarni samarali joriy etishga to'sqinlik qilmoqda.

Mavzuga doir adabiyotlar sharhi. Mazkur yo'nalish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Jumladan, Don Tapscott raqamli iqtisodiyot konsepsiyasini asoslab, uning boshqaruv va iqtisodiy tizimlarga ta'sirini ko'rsatgan [1]. Manuel Castells esa raqamli jamiyat nazariyasi orqali axborot tarmoqlarining hududiy rivojlanishdagi rolini tahlil qilgan [2].

Mahalliy olimlardan A.V.Vahobov hududiy rivojlanish va iqtisodiy tafovutlar muammosini o'rgangan bo'lsa, S.S. G'ulomov raqamli iqtisodiyotning nazariy asoslarini ishlab chiqqan [3;4].

Zamonaviy tadqiqotlarda Rana Foroohar va Erik Brynjolfsson tomonidan raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning boshqaruv samaradorligiga ta'siri o'rganilgan. Ular ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimlari iqtisodiy samaradorlikni oshirishini asoslab bergan [5;6]. Shuningdek, so'nggi yillarda Sh. Shodiev va B. Tursunov tomonidan raqamli transformatsiyaning hududiy boshqaruv va iqtisodiy o'sishga ta'siri tahlil qilingan [7;8].

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda hududiy boshqaruv tizimlarida raqamli iqtisodiyot texnologiyalarini joriy etish va integratsiyalash samaradorligini baholash uchun kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot nazariy tahlil va empirik ekonometrik usullar uyg'unligiga asoslanadi.

Empirik tahlil Qashqadaryo viloyati tumanlari kesimida shakllantirilgan statistik

ma'lumotlar asosida amalga oshirildi. Tadqiqot obyektni tanlashda hududlarning raqamli rivojlanish darajasidagi farqlarni hisobga olish maqsadida differensial yondashuv qo'llanildi. Xususan, tumanlar uch toifaga ajratildi: raqamli infratuzilmasi nisbatan rivojlangan hududlar (Qarshi shahri, Koson tumani), o'rta darajada rivojlangan hududlar (Kitob va Shahrisabz tumanlari) hamda raqamli rivojlanish darajasi past bo'lgan hududlar (Dehqonobod va Kasbi tumanlari). Bunday tanlov hududlar o'rtasidagi tafovutlarni aniqlash va ekonometrik modelda yetarli variatsiyani ta'minlash imkonini beradi.

Tadqiqotda natijaviy (bog'liq) o'zgaruvchi sifatida hududiy boshqaruv samaradorligi ko'rsatkichi qabul qilindi. Mustaqil o'zgaruvchilar sifatida raqamli infratuzilma darajasi, elektron hukumat xizmatlari ulushi, axborot texnologiyalariga yo'naltirilgan investitsiyalar hamda aholining raqamli savodxonlik darajasi tanlab olindi. Shu bilan birga, iqtisodiy jarayonlarga ta'sir etuvchi omillarni hisobga olish maqsadida nazorat o'zgaruvchilari ham modelga kiritildi.

Ekonometrik baholash ko'p omilli regressiya modeli asosida amalga oshirildi. Ushbu model yordamida raqamli texnologiyalarning hududiy boshqaruv samaradorligiga ta'sir darajasi aniqlanadi. Model parametrlarini baholashda panel ma'lumotlar usullaridan foydalanilib, natijalarning ishonchliligi statistik testlar orqali tekshirildi. Tahlillarni amalga oshirishda STATA dasturiy vositasidan foydalanildi. Ushbu dastur regressiya tahlilini amalga oshirish, diagnostik tekshiruvlar o'tkazish va model parametrlarini aniqlik bilan baholash imkonini beradi. Bundan tashqari, tadqiqotda korrelyatsion tahlil, taqqoslash usuli hamda indekslash yondashuvlari qo'llanildi. Ushbu usullar hududlar kesimida raqamli rivojlanish darajasini aniqlash va ularning boshqaruv samaradorligiga ta'sirini kompleks baholash imkonini berdi.

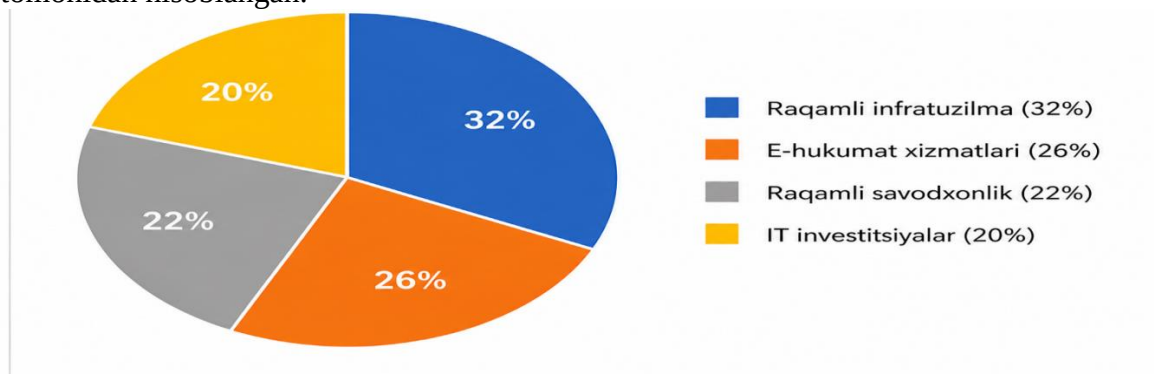
Tahlil va natijalar. Qashqadaryo viloyati tumanlari kesimida raqamli iqtisodiyot texnologiyalarini joriy etish darajasi va uning hududiy boshqaruv samaradorligiga ta'siri ekonometrik yondashuv asosida baholandi. Tahlil uchun tanlangan tumanlar uch guruhga ajratildi: rivojlangan, o'rta va past darajadagi hududlar. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli infratuzilma darajasi yuqori bo'lgan hududlarda boshqaruv samaradorligi sezilarli darajada yuqori. Aksincha, infratuzilma va raqamli xizmatlar yetarli rivojlanmagan hududlarda boshqaruv jarayonlari nisbatan sust amalga oshiriladi.

1-jadval

Qashqadaryo viloyati tumanlarida raqamli rivojlanish ko'rsatkichlari

Tuman	Internet qamrovi indeksi	E-xizmatlar indeksi	Raqamli savodxonlik indeksi	Umumiy LSI
Qarshi sh.	0.80	0.78	0.75	0.77
Koson	0.75	0.72	0.70	0.72
Kitob	0.65	0.68	0.60	0.64
Shahrisabz	0.62	0.65	0.58	0.61
Kasbi	0.55	0.52	0.50	0.52
Dehqonobod	0.50	0.48	0.45	0.47

Manba: Davlat statistika qo'mitasi, IT Park hisobotlari va ochiq ma'lumotlar asosida muallif tomonidan hisoblangan.

1-rasm. Raqamli texnologiyalarning hududiy boshqaruv samaradorligiga ta'sir darajasi.

Tahlil natijalarini yanada aniqroq ifodalash maqsadida raqamli texnologiyalarning hududiy boshqaruv samaradorligiga ta'sir darajasi diagramma ko'rinishida keltirildi (1-rasm).

1-jadvalda hududlar kesimida raqamli rivojlanish darajasi LSI indeksi orqali ifodalangan

bo‘lsa, 1-rasm ushbu ko‘rsatkichni shakllantiruvchi omillarning ta’sir ulushini aks ettiradi. Natijalarga ko‘ra, yuqori LSI ko‘rsatkichlari (Qarshi shahri, Koson tumani) asosan raqamli infratuzilma (32%) va elektron hukumat xizmatlarining (26%) rivojlanganligi bilan izohlanadi. Aksincha, past LSI ko‘rsatkichlariga ega hududlarda (Kasbi, Dehqonobod) raqamli infratuzilma, IT investitsiyalar va raqamli savodxonlik darajasining pastligi kuzatiladi. Shu bois, diagrammada ko‘rsatilgan omillar hududiy boshqaruv samaradorligini belgilovchi asosiy determinantlar sifatida namoyon bo‘ladi.

Xulosa va takliflar. O‘tkazilgan tahlillar hududiy boshqaruv tizimlarida raqamli iqtisodiyot texnologiyalarini joriy etish boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim omili ekanligini ko‘rsatdi. Ekonometrik baholash natijalariga ko‘ra, ayniqsa raqamli infratuzilma va elektron hukumat xizmatlari hududiy rivojlanishga sezilarli ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu bilan birga, hududlar o‘rtasida raqamli rivojlanish darajasi bo‘yicha sezilarli tafovutlar mavjudligi aniqlandi. Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- ✚ hududlarda raqamli infratuzilmani rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berish;
- ✚ elektron hukumat xizmatlari qamrovini kengaytirish va ularning sifatini oshirish;
- ✚ aholining raqamli savodxonligini oshirishga qaratilgan dasturlarni kuchaytirish;
- ✚ IT sohasiga investitsiyalarni ko‘paytirish orqali innovatsion muhitni rivojlantirish;
- ✚ hududlar o‘rtasidagi raqamli tafovutlarni kamaytirish uchun differensial siyosat yuritish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Tapscott D. The Digital Economy: Rethinking Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. - New York: McGraw-Hill, 2021. - 400 p.
2. Castells M. The Rise of the Network Society. - 2nd ed. - Oxford: Wiley-Blackwell, 2020. - 600 p.
3. Vahobov A.V. Raqamli iqtisodiyot sharoitida mintaqaviy rivojlanish masalalari. - Toshkent: Iqtisodiyot, 2021. - 250 b.
4. G‘ulomov S.S. Raqamli iqtisodiyot asoslari. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. - 256 b.
5. Foroohar R. Don’t Be Evil: How Big Tech Betrayed Its Founding Principles. - New York: Crown Publishing, 2020. - pp. 100-150.
6. Brynjolfsson E., McAfee A. The Business of Artificial Intelligence: What It Can and Cannot Do for Your Organization // Harvard Business Review. - 2021. - pp. 1-12.
7. Shodiev Sh.X. Hududiy boshqaruv tizimlarida raqamli transformatsiya jarayonlari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. - 2022. - №3. - b. 50-60.
8. Tursunov B.O. Raqamli infratuzilmaning iqtisodiy o‘sishga ta’siri // Iqtisodiyot va ta’lim. - 2023. - №2. - b. 55-65.

М.Курбонова Эконометрическая оценка эффективности цифровой экономики в региональном управлении	M.Kurbonova Econometric evaluation of the effectiveness of the digital economy in regional management.
Аннотация. В данной статье на основе эконометрического подхода была оценена эффективность внедрения технологий цифровой экономики в системы регионального управления. На примере районов Кашкадарьинской области был проанализирован уровень развития цифровой инфраструктуры, электронного правительства и информационно-коммуникационных технологий, а также определено их влияние на эффективность управления и региональное развитие. По результатам исследования были разработаны научно-практические рекомендации по совершенствованию цифровизации регионального управления. Ключевые слова: цифровая экономика, территориальное управление, эконометрическая оценка, цифровая трансформация, интеграция, электронное правительство, эффективность управления.	Abstract. This article assessed the effectiveness of implementing digital economy technologies in regional governance systems based on an econometric approach. Using the districts of Kashkadarya region as a case study, the level of development of digital infrastructure, e-government, and information and communication technologies was analyzed, and their impact on governance efficiency and regional development was identified. Based on the research findings, scientific and practical recommendations were developed to improve the digitalization of regional governance. Keywords: digital economy, regional governance, econometric evaluation, digital transformation, integration, e-government, governance efficiency.

ISSN 2091-5187

❧ “SERVIS” ❧

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

15.05.2026-yilda terishga berildi. 26.05.2026-yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,4. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,37. Adadi 100 nusxa. Buyurtma № 0105A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.
Litsenziya № 025316.
Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.